

คุณค่าความถูกต้องและแก่นจินตนาการของผู้รับสาร ที่มีต่อภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเล

ผศ.ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ*

ความนำ

รายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาผลกระทบจากการศึกษาจากงานวิจัยสองเรื่องคือ (1) ความจริงสัมพันธ์ของภาพถ่ายเชิงสารคดีในนิตยสารท่องเที่ยวไทย (2) การรับรู้ทัศนมิติและแก่นจินตนาการของผู้รับสารผ่านภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวทะเลอันดามัน โดยเรื่องแรกดำเนินการโดยผู้เขียน ส่วนเรื่องที่สองเป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตโดยกิตติคุณ มาโนชนกุล ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ งานวิจัยทั้งสองเรื่องนี้อยู่ในกระบวนการศึกษาที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน

นับตั้งแต่ช่วงปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา การวิจัยเกี่ยวกับงานสื่อสารด้วยภาพได้รับความสนใจมากขึ้นในแวดวงวิชาการทั้งทางยุโรปและอเมริกา ปრაกฏตำราการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยทางภาพเพิ่มมากขึ้น โดยประเด็นหนึ่งขององค์ความรู้ที่อยู่ในความสนใจของการวิจัยทางภาพคือเรื่อง คุณค่าความถูกต้องของภาพถ่าย รายงานวิจัยเรื่องนี้ได้จำกัดขอบเขตของประเภทงานภาพถ่ายที่นำมาศึกษาเฉพาะภาพถ่ายเชิงวารสารศาสตร์ ซึ่งเป็นประเภทของงานที่ยึดถือเกณฑ์ความถูกต้องของเรื่องและภาพเป็นหัวใจสำคัญและเป็นรากฐานของจริยธรรมทางวิชาชีพวารสารศาสตร์

* ผศ.ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ : อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษา คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต

เป็นที่ทราบกันดีในแวดวงนักถ่ายภาพว่าเลนส์ทางยาวโฟกัส 50 มม. ให้คุณสมบัติในการเห็นภาพที่ใกล้เคียงสายตามนุษย์ที่สุด แต่การถ่ายภาพแนวท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมใช้เลนส์มุมกว้างที่มีคุณสมบัติบิดเบือนสารสนเทศในภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติเกี่ยวกับขนาดของประธานภาพและระยะทางให้ผู้รู้สึกว่ายิ่งใหญ่และกว้างหรือไกลมากกว่าข้อเท็จจริง แต่ในทางตรงข้ามกลับให้ภาพที่สวยงามยิ่งประเด็นของการวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งเน้นประเด็นคุณค่าความถูกต้องของภาพในมิติของทางยาวโฟกัสของเลนส์ที่ใช้บันทึกภาพ และประเด็นแก่นจินตนาการของผู้อ่านภาพ โดยเปรียบเทียบภาพที่เกิดจากเลนส์ 50 มม. กับเลนส์มุมกว้าง ประเด็นข้อค้นพบที่น่าสนใจประการหนึ่งจากงานวิจัยนี้คือ แก่นจินตนาการของผู้อ่านภาพสองกลุ่มที่ดูภาพถ่ายผ่านเลนส์ 50 มม. กับเลนส์มุมกว้างแทบจะไม่ต่างกันเลย หรืออาจกล่าวได้ว่าทางยาวโฟกัสของเลนส์ให้ความแตกต่างเฉพาะองศาการเห็นภาพ ความสวยงาม และความบิดเบือนของภาพ แต่ไม่มีผลต่อแก่นจินตนาการของผู้อ่านภาพ ข้อค้นพบนี้อาจฟังดูแปลกเพราะขัดกับหลักของทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดของ McLuhan หรืออาจเป็นไปได้ว่า ผู้อ่านภาพยุคนี้ไม่ได้เชื่อในสิ่งที่เห็นอีกต่อไปเหมือนกับที่สมองของมนุษย์ปรับการรับรู้จากการเห็นที่ไม่เชื่อว่า ฝน ขอบฟ้า รางรถไฟ จะบรรจบเข้าหากัน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงความถูกต้องของเนื้อหาภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวทางทะเลจากมิติด้านทางยาวโฟกัสของเลนส์ที่ใช้บันทึกภาพและแก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่ได้รับการนำเสนอผ่านเลนส์มุมกว้างเปรียบเทียบกับเลนส์มาตรฐาน โดยใช้ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดแนวคิดเรื่องคุณค่าความถูกต้องและมาตรฐานความถูกต้องของภาพถ่าย แนวคิดเกี่ยวกับความหมายในจินตนาการของผู้รับสารและแบบจำลองการสื่อสารของ Jakobson เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทะเลร่วมกับการวิเคราะห์แบบสอบถาม

แบบปลายเปิดของผู้รับสารที่เป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา 140 คน โดยปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ความถูกต้องของเนื้อหาภาพที่เป็นผลจากทางยาวโฟกัสของเลนส์ที่ใช้บันทึกภาพ พบว่าภาพถ่ายร้อยละ 70 ได้รับการบันทึกภาพผ่านเลนส์มุมกว้าง ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ความบิดเบือนสารสนเทศเกี่ยวกับระยะทางและขนาดของประธานภาพ ทำให้หน้าที่ของการสื่อสารด้วยภาพขาดสมดุลระหว่างหน้าที่ในการสื่อสารความสวยงามกับหน้าที่ในการอ้างอิงสารสนเทศที่ถูกต้อง

2. แก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อการนำเสนอภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทะเลผ่านเลนส์มุมกว้างเปรียบเทียบกับเลนส์มาตรฐานไม่แตกต่างกัน โดยพบว่าแก่นจินตนาการของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมี 11 ประเด็นได้แก่

- (1) ความสงบ
- (2) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล
- (3) ความมีเสรีภาพ
- (4) รายได้จากการท่องเที่ยว
- (5) การกีฬาและนันทนาการ
- (6) การเดินทางและการฝ่าฟันอุปสรรค
- (7) อันตรายจากภัยธรรมชาติ
- (8) การสร้างสัมพันธภาพกับงานสื่อสารมวลชน
- (9) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
- (10) การรำลึกถึงความสุขในหนหลัง
- (11) วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน

Abstract

The objectives of this research are to understand the truth value of image contents in sea feature photographs in the dimension of lens focal length, and imaginative themes towards sea feature photography taken with wide-angle lens and standard lens. The criteria for data analysis include Technological determinism theory, the concept relating to value assessment criteria in photojournalism, the concept relating to truth value and standard of truth of photography, the concept relating to meaning construction in the audience's imagination as well as Jakobson's Communication Model. This study is a combined analysis of sea feature photography and open-ended questionnaires of the audience, consisting of 140 university students. The findings of the research are as follows.

1) The truth value of image contents in sea feature photographs in the dimension of lens focal length usage, 70% of images were exposed by wide-angle lens. This technique leads to the distortion of the images and the audience's perception about distance and size of the object. This issue reflects the imbalance communicative function of visual communication between poetic and referential function.

2) The audience's imaginative themes towards sea feature photographs taken with wide-angle lens compared with those taken with standard lens show no significant differences. It is found that the imaginative themes of both groups of audience can be categorized into 11 themes, namely

- (1) serenity
- (2) interpersonal relationship
- (3) freedom
- (4) revenue from tourism
- (5) sports and recreation
- (6) journey and triumph over obstacle
- (7) danger from natural disaster
- (8) intertextuality with the mass media
- (9) fertility of resources in tourist attraction site
- (10) nostalgia and 11) lifestyle of local fisherman.

ที่มาและความสำคัญ

นิตยสารท่องเที่ยวเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพในการเป็นกลไกที่สามารถชี้ให้เห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของสถานที่ต่าง ๆ โดยมีหน้าที่สำคัญในการนำเสนอข่าวสารและชักจูงใจให้ผู้รับสารเกิดความสนใจการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ วิธีการนำเสนอที่สำคัญของนิตยสารท่องเที่ยวคือ การสื่อสารด้วยภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่านิตยสารท่องเที่ยวทุกฉบับ ได้คัดเลือกนำเสนอภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม วิถีชีวิตของผู้คนที่น่าสนใจ วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแห่ง โดยเบื้องหลังความสวยงามของภาพถ่ายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น มีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ เทคโนโลยีทางการบันทึกภาพ การบรรณาธิกรภาพ และเทคโนโลยีทางการพิมพ์ เป็นผลให้นิตยสารท่องเที่ยวเป็นสื่อที่มีความสวยงาม และมีศักยภาพในการชักจูงใจให้ผู้รับสารมีความรู้สึกรักอยากเดินทางท่องเที่ยวอย่างไรก็ตามกระบวนการผลิตคอลัมน์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวของนิตยสารแต่ละฉบับ ได้ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำเสนอเรื่องและภาพเพื่อชักจูงใจให้ผู้อ่านมีความปรารถนาในการเดินทางท่องเที่ยว

ทั้งนี้กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งคือการนำเสนอภาพความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกรณีของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมักเน้นความใสสะอาดของน้ำทะเล ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่ง ชายหาดที่ทอดยาวพร้อมด้วยกิจกรรมชายหาดต่างๆ ภาพเหล่านี้ล้วนต้องทำการถ่ายภาพในช่วงจังหวะเวลาที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิควิธีการและคุณสมบัติจากเลนส์ถ่ายภาพหรือการใช้อุปกรณ์เสริมอื่นๆ ในขณะที่ภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลจำนวนไม่น้อยมีการใช้เทคนิคการถ่ายภาพด้วยเลนส์มุมกว้าง ทำให้ภาพถ่ายที่ได้มีลักษณะบิดเบือน (distortion) แตกต่างไปจากที่สายตาศอบกตติของมนุษย์พึงเห็น

แม้โดยข้อเท็จจริงนั้น ความยาวโฟกัสของเลนส์จะเป็นตัวกำหนดองศาการรับภาพ และส่งผลต่อความบิดเบือนของภาพในระดับที่แตกต่างกัน ในแง่ความหมายของภาษาภาพนั้น หากมุมการรับภาพเกิดจากเลนส์ที่มีความยาวโฟกัสต่ำกว่า 35 มม. ความหมายแฝงที่เกิดขึ้นคือ การบิดเบือนความเป็นจริงของภาพ ซึ่งมักใช้ในการสื่อความหมายถึง “ความไม่จริง” หรือ “ความเกินจริง” ผลที่เกิดจากการถ่ายภาพลักษณะนี้คือ สถานที่แหล่งท่องเที่ยวนั้น จะดูยิ่งใหญ่ กว้างขวางเกินปกติ โดยหลักความเป็นจริงของการเห็นของมนุษย์นั้น สายตาศอบกตติของมนุษย์มีองศาการรับภาพเท่ากับการเห็นผ่านเลนส์มาตรฐานที่มีความยาวโฟกัสประมาณ 55-58 มม. ซึ่งมีมุมในการรับภาพประมาณ 53 องศา (สมาน เจริญการ, 2548 : 21) หลักการข้อนี้เป็นตัวบ่งชี้ว่า ภาพถ่ายใด ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นจากเทคนิคของเลนส์มุมกว้าง จะส่งผลต่อการบิดเบือนเนื้อหาของภาพในระดับหนึ่ง

ต่อประเด็นดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าผู้รับสารของนิตยสารท่องเที่ยวได้รับการนำเสนอภาพถ่ายบางส่วนที่มีความบิดเบือนจากการเห็นตามปกติของมนุษย์ และผู้รับสารก็มีความเคยชินกับการเห็นภาพในลักษณะดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่ภาพบางส่วนนั้นได้นำเสนอการเห็นที่มีความบิดเบือนจากการเห็นตามปกติ ในขณะที่นิตยสารท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเนื้อหาของสื่อเชิงวารสารศาสตร์ที่มีลักษณะรูปแบบ

และวิธีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องและภาพในเชิงสารคดี ด้วย genre (ตระกูลงาน) ดังกล่าวทำให้คุณค่าความถูกต้องของเรื่องและภาพสารคดีเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ เพราะ “ความถูกต้อง” ถือเป็นแก่นสำคัญอันเป็นหัวใจของวิชาชีพวารสารศาสตร์ดังที่ Newton, Julianne H. (2001 : 36) กล่าวว่า ภาพถ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพในเชิงวารสารศาสตร์นั้น ได้รับการยอมรับในการเป็นหลักฐานเพื่อการพิสูจน์ยืนยันความถูกต้อง โดยได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดลัทธิประจักษ์นิยม (Empiricism) ซึ่งยอมรับในสภาพความเป็นภาวะวิสัย ของสิ่งที่ปรากฏในภาพ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าภารกิจในการรายงานความถูกต้องเป็นหัวใจหลักของงานวารสารศาสตร์ประเภทสารคดี

ปัญหาที่เด่นชัดประการหนึ่งของการนำเสนอภาพถ่ายทะเลและชายหาดโดยการใช้เลนส์มุมกว้างคือ การรับรู้ของผู้รับสารเกี่ยวกับเรื่องทัศนมิติและขนาดของวัตถุหรือสถานที่ต่าง ๆ มีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงมากกว่าการใช้เลนส์มาตรฐาน Gombrich, E.H. (1980 : 181-217) กล่าวว่า การสื่อสารด้วยภาพถ่ายอาจมีข้อจำกัดในการตีความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับทัศนมิติหรือความลึกของภาพ ในบางกรณีภาพมีลักษณะของความกำกวมเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้ เพราะการบันทึกภาพผ่านเลนส์ไม่สามารถให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับระยะทาง ทำให้เราไม่สามารถบอกขนาด (Size) ของสิ่งที่เราเห็นจากภาพได้อย่างแม่นยำ เราอาจต้องหาร่องรอยบางอย่างในภาพเพื่อใช้คาดเดาขนาดจากองค์ประกอบของภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากมุมมองการเห็น (Point of view optics) ที่มีผลต่อข้อมูลสารสนเทศจากภาพ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อการรับรู้ภาพ รวมทั้งการประมาณระยะทางและตำแหน่งของภาพ ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมากคือ ความสัมพันธ์ระหว่างขนาด (size) ระยะทาง (distance) ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการตีความของภาพ

ต่อข้อขัดแย้งดังกล่าว McLuhan (2006) เสนอว่าเทคโนโลยีของสื่อ เป็นสิ่งช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสื่อหรือเครื่องมือทางการสื่อสารจะสามารถสร้างผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับมนุษย์ แก่นสำคัญของแนวคิดดังกล่าวคือแนวคิดเรื่อง “สื่อคือสาร” (The medium is the message) ซึ่งเน้นว่าการเปลี่ยนแปลงสื่อหรือเครื่องมือทางการสื่อสารจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากเนื้อหาที่เปลี่ยนไปจากการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ทศนะของ McLuhan สอดคล้องกับทศนะของ Gombrich ที่เห็นว่าการสื่อสารด้วยภาพถ่ายมีความกำกวมในประเด็นเกี่ยวกับทัศนมิติของภาพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการใช้เลนส์ถ่ายภาพขนาดต่าง ๆ เป็นการใช้นวัตกรรมทางการบันทึกภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนเลนส์ที่ใช้ในการถ่ายภาพหนึ่ง ๆ ย่อมส่งผลต่อเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนมิติในระดับสารสนเทศหรือจินตนาการของผู้รับสารอย่างเลี่ยงไม่ได้ หรืออีกนัยหนึ่งการนำเสนอภาพถ่ายที่มีมุมมองการเห็นภาพที่เกินกว่าที่สายตาศาปติของมนุษย์จะเห็นได้ อาจนำไปสู่จินตนาการและความเข้าใจผิดของผู้รับสารที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภาพชายหาดที่ดูกว้างใหญ่ยาวเหยียดสุดสายตา ในความเป็นจริงแล้วประสบการณ์จากการเห็นจริงกับประสบการณ์ที่ได้เห็นผ่านเลนส์ถ่ายภาพมีความแตกต่างกันอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณค่าความถูกต้องของเนื้อหาในภาพถ่ายสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเลในมิติของการใช้ทางยาวโฟกัสที่ได้รับการนำเสนอในนิตยสารท่องเที่ยวไทยและศึกษาในเชิงเปรียบเทียบว่า การนำเสนอภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลผ่านเลนส์มุมกว้างที่ขยายประสบการณ์การเห็นเกินปกติของสายตามนุษย์ กับการเห็นด้วยมุมมองสายตาศาปติผ่านเลนส์มาตรฐาน ณ สถานที่ถ่ายภาพเดียวกันนั้น ผู้รับสารมีแก่นจินตนาการเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนักถ่ายภาพเชิงสารคดีอาจนำความรู้จากข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับงานสื่อสารด้วยภาพต่าง ๆ ต่อไป

ปัญหานำวิจัย

(1) การนำเสนอความถูกต้องของเนื้อหาภาพถ่ายสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเล ในมิติทางยาวโฟกัสของเลนส์ในนิตยสารท่องเที่ยวไทยมีลักษณะอย่างไร

(2) แก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อการนำเสนอภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยว ทะเลผ่านเลนส์มุมกว้างกับเลนส์มาตรฐาน ณ สถานที่ถ่ายภาพเดียวกันมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

(1) เลนส์มุมกว้าง หมายถึง เลนส์ถ่ายภาพที่มีทางยาวโฟกัสต่ำกว่า 35 มม.

(2) เลนส์มาตรฐาน หมายถึง เลนส์ถ่ายภาพที่มีทางยาวโฟกัส 50 มม.

(3) แก่นจินตนาการ หมายถึง ข้อความหรือถ้อยคำเกี่ยวกับความนึกคิด ความคิดฝันหรือความคาดหมายที่ผู้รับสารแสดงออกหลังจากได้เห็นภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยว

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่ปัญหานำวิจัยและใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลโดยประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีต่อไปนี้

(1) แนวคิดเรื่องคุณค่าความถูกต้องของภาพถ่าย ประมวลหลักการ ข้อโต้แย้งต่อประเด็นคุณค่าความถูกต้องเป็นจริงของงานสื่อสารด้วยภาพในมิติต่าง ๆ

(2) ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดของ McLuhan เน้นการประยุกต์เข้าสู่ประเด็นมิติการเห็นภาพจากเทคโนโลยีของเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสแตกต่างกัน ที่มีผลต่อการกำหนดแบบแผนการรับรู้ของผู้รับสาร

(3) แนวคิดความหมายในระดับจินตนาการหรือความหมายที่สามในทัศนะของ Roland Barthes ซึ่งกล่าวถึงการเชื่อมโยงความหมายของผู้รับสารที่ก้าวพ้นจากความหมายในระดับสารสนเทศและระดับสัญลักษณ์ทางสังคมสู่ความหมายที่ไม่มีขอบเขตและอาจไม่เชื่อมโยงกับเหตุผลใดๆ

(4) แบบจำลองการสื่อสารของJakobson ว่าด้วยองค์ประกอบและหน้าที่ทางการสื่อสารขององค์ประกอบต่าง ๆ เน้นหน้าที่ในการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพ และหน้าที่การอ้างอิงสารสนเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ภาพถ่าย ร่วมกับการใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดผู้รับสารที่เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยแบบสอบถามดังกล่าวพัฒนามาขึ้นจากข้อมูลภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทะเลจากอนุสารอสท. และนิตยสาร TRIPS ฉบับเดือนมกราคมถึงเมษายน ปีพ.ศ.2550 และ 2551 ซึ่งนิตยสารทั้งสองฉบับ เป็นนิตยสารที่มียอดการพิมพ์สูงสุดของนิตยสารแนวท่องเที่ยวที่เน้นเนื้อหาการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การพัฒนาแบบสอบถามได้ใช้ภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวจากคอลัมน์ที่นำเสนอภาพแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จากนั้นทำการคัดเลือกภาพถ่ายจากแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ หาดบางเนียง เขาหลัก อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา และอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ โดยคัดเลือกภาพที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ถ่ายผ่านเลนส์มุมกว้างจำนวน 10 ภาพ จากนั้นผู้วิจัยได้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเพื่อถ่ายภาพขึ้นใหม่ โดยถ่ายภาพในเชิงเปรียบเทียบระหว่างภาพผ่านเลนส์ 18 มม. กับ 50 มม. โดยใช้ตำแหน่งการวางมุมกล้องในสถานที่เดียวกันเพื่อให้ได้ภาพใกล้เคียงกับภาพในนิตยสารมากที่สุด แล้วนำภาพดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามแก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เลือกอย่างเฉพาะเจาะจงจากนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ยังไม่เคยเดินทางท่องเที่ยวในเขตทะเลดังกล่าว จำนวน 140 คน โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่

ตอบแบบสอบถามที่ใช้ภาพถ่ายจากเลนส์มุมกว้าง 18 มม. จำนวน 70 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามที่ใช้ภาพถ่ายจากเลนส์มาตรฐาน จำนวน 70 คน

สรุปผลการวิจัย

จากปัญหาคำนำวิจัยของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้สรุปผลการวิจัยตามประเด็นปัญหาการวิจัยเป็นรายข้อดังต่อไปนี้

(1) ภาพถ่ายเชิงสารคดีแนวทะเลที่ปรากฏในนิตยสารท่องเที่ยวร้อยละ 70 ได้รับการบันทึกภาพผ่านเลนส์มุมกว้าง ซึ่งส่งผลต่อความบิดเบือนของเนื้อหาภาพที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสารสนเทศด้านทัศนมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสนเทศเกี่ยวกับระยะทางหรือความยาวของชายหาด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการวางตำแหน่งมุมกล้องทั้งระดับมุมสูง มุมต่ำ หรือระดับสายตา วิธีการนำเสนอผ่านเลนส์มุมกว้างสะท้อนให้เห็นหน้าที่แสดงให้เห็นว่าหน้าที่ของการสื่อสารด้วยภาพขาดความสมดุลระหว่างหน้าที่ในการสื่อสารความสวยงาม (poetic function) กับหน้าที่ในการอ้างอิง (referential function) สารสนเทศที่ถูกต้อง

(2) แก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อการนำเสนอภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวแนวทะเลผ่านเลนส์มุมกว้างเปรียบเทียบกับเลนส์มาตรฐาน ณ สถานที่ถ่ายภาพเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมีประเด็นเกี่ยวกับแก่นจินตนาการต่อภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเลไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ อิทธิพลของทัศนมิติของภาพถ่ายที่ได้รับการบันทึกผ่านเลนส์มุมกว้างกับเลนส์มาตรฐานไม่มีผลต่อประเด็นจินตนาการของผู้รับสาร โดยพบว่าแก่นจินตนาการของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมีจำนวน 11 ประเด็นตามลำดับความมากน้อยของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

ความสงบ จำแนกได้สองลักษณะได้แก่ความสงบสุข ถือเป็นแก่นจินตนาการในเชิงบวก กล่าวคือเป็นความสุขที่ผู้รับสารจินตนาการถึงความสุขที่ได้เข้าไปสัมผัสบรรยากาศของทะเล มีความเป็นส่วนตัวและได้ทำกิจกรรมที่อยู่ในบรรยากาศของความสงบ และความสงบห่อหุ้ม ถือเป็นแก่นจินตนาการในเชิงลบ เพราะเป็นจินตนาการที่เชื่อมโยงถึงความเศร้าโศก ความเหงาที่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย การรอคอยผู้มาให้กำลังใจ ความท้อแท้

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกันตามแหล่งท่องเที่ยวทะเลโดยพบกลุ่มบุคคลสามประเภทได้แก่ คู่รัก ครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

ความมีเสรีภาพ เป็นความสามารถในการแยกตัวเองออกมาจากสังคมเมืองที่มีความวุ่นวาย โดยที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้เลือกจุดหมายปลายทางของเขาเอง ทำให้ได้โอกาสในการปลดปล่อยตัวเอง มีอิสระภาพ ได้ทำอะไรตามใจปรารถนา

รายได้จากการท่องเที่ยว เป็นผลจากการที่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลถูกใช้เป็นที่สื่อกลางเพื่อการชักจูงใจให้ผู้คนเดินทางมายังทะเล ทำให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้จากการท่องเที่ยวสองแหล่งใหญ่ ได้แก่ รายได้จากธุรกิจการเดินทางเรือสำราญ และธุรกิจเพื่อการพักผ่อน

การกีฬาและนันทนาการ เนื่องจากภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เป็นสถานที่เอื้อต่อการเล่นกีฬากลางแจ้งและกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ วอลเลย์บอลชายหาด ฟุตบอล การพายเรือแคนู และการถ่ายภาพ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

การเดินทางและการฝ่าฟันอุปสรรค ภาพถ่ายท่องเที่ยวได้กระตุ้นจินตนาการของผู้รับสารที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางรวมทั้งปรัชญาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางได้เป็นอย่างดี โดยจำแนกแก่นจินตนาการเกี่ยวกับการเดินทางได้สองลักษณะ คือ ก) การเดินทางที่มีความสุข ข) การฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งเป็นปรัชญาข้อคิดในการดำรงชีวิต

อันตรายจากภัยธรรมชาติ เป็นผลมาจากข่าวเหตุการณ์สึนามิที่พัดเข้าฝั่งทะเลอันดามันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่ยังอยู่ในความทรงจำของผู้รับสาร ทำให้ภาพความเสียหายในอดีตเข้ามามีผลต่อการเกิดแก่นจินตนาการเกี่ยวกับอันตรายจากภัยธรรมชาติ

การสร้างสัมพันธ์กับงานสื่อสารมวลชน เป็นความเชื่อมโยงกับผลงานภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และข่าวภัยพิบัติ ซึ่งสัมพันธ์เหล่านี้เกิดจากการให้ความหมายของผู้รับสารที่มีการเชื่อมโยงและอ้างอิงถึงงานการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งนี้โดยมีประสบการณ์ของผู้รับสารแต่ละคนที่ทำให้เกิดความแตกต่างหลากหลายของสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการดูภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทะเลอันดามัน ตัวอย่างการสร้างสัมพันธ์ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง “เดอะบีช” “พระอภัยมณี” “เจมส์บอนด์” “มนุษย์เหล็กไหล” “เพื่อนสนิท” ละครโทรทัศน์ และข่าวภัยพิบัติ

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว จำแนกเป็นแก่นจินตนาการเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรได้ทั้งทะเล และทรัพยากรป่าไม้ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวทะเลเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติทางทะเลหลายแห่ง

การรำลึกถึงความสุขในหนหลัง (nostalgia) แก่นจินตนาการที่ปรากฏในเรื่องการรำลึกถึงความสุขแต่หนหลัง ได้แก่ ชีวิตในวัยเด็ก ประสบการณ์จากการเดินทางและการผจญภัยที่มีความผูกพันกับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน เป็นวิถีชีวิตที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แม้ภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไม่มีภาพใดที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านโดยตรง แต่ก็พบแก่นจินตนาการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงแบบยังชีพและการมีวิถีชีวิตในแบบของคนสมัยเก่า

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออภิปรายผลการศึกษาลำดับประเด็นปัญหาที่วิจัยได้ดังต่อไปนี้

(1) ความถูกต้องของภาพถ่ายเชิงสารคดีของนิตยสารท่องเที่ยวแนวทะเลที่เป็นผลจากทางยาวโฟกัสของเลนส์ที่ใช้บันทึกภาพ เลนส์ถ่ายภาพ ถือเป็นศูนย์กลางในการกำหนดการเห็นที่ให้ประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากการเห็นด้วยตาปกติ แต่ปัญหาที่สำคัญของเลนส์ถ่ายภาพประการหนึ่งคือ ความบิดเบือนโครงสร้างของภาพที่ได้รับการบันทึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายที่ผ่านเลนส์มุมกว้างร่วมกับการจัดองค์ประกอบภาพเกี่ยวกับมุมกล้อง ไม่ว่าจะเป็นมุมต่ำหรือมุมสูง จะยิ่งทำให้ทัศนมิติของภาพมีความลึกมากรวมทั้งเป็นการบิดเบือนขนาดของประธานภาพอีกด้วย ซึ่งภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเลร้อยละ 70 มีปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ประเด็นที่น่าสนใจคือ การเห็นผ่านเลนส์เมื่อถูกใช้อย่างจงใจเพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับสารสนเทศที่ไม่มีอยู่จริง จะทำให้ภาพถ่ายสูญเสียคุณค่าของความถูกต้องลงไปมากเช่น การจงใจสร้างภาพให้ดูยิ่งใหญ่เกินสมควร ถือเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะโดยธรรมชาติของเลนส์ที่มีคุณสมบัติบิดเบือนโครงสร้างของภาพได้ในมิติด้านหนึ่งแล้ว ไม่เป็นการสมควรที่ช่างภาพจะใช้คุณสมบัติดังกล่าวในการจงใจบิดเบือนข้อมูลสารสนเทศในสารคดีท่องเที่ยว เพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้สารสนเทศของผู้รับสาร

กรณีดังกล่าวน่าจะเกิดจากความไม่สมดุลของหน้าที่ทางการสื่อสารของภาพถ่ายเชิงสารคดี หากพิจารณาตามแบบจำลองการสื่อสารของ Jakobson จะเห็นได้ว่าปัญหาข้อเท็จจริงของประเด็นความถูกต้องของภาพคือ หน้าที่ของบริบททางการสื่อสาร (context) ในการกำหนดอ้างอิงสารสนเทศของสาร (referential function) กับหน้าที่ของตัวสารในการสื่อสารสุนทรียภาพหรือด้านความสวยงาม (poetic function) ของภาพ กล่าวคือ ฝ่ายผู้ผลิตต้องการสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับความสวยงาม เพื่อที่ความสวยงามของภาพจะช่วยดึงดูดสายตาของผู้สารให้ซื้อบัตรโดยสารหรือจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยว เมื่อนำหนักในการนำเสนอภาพเป็นเรื่องของความสวยงาม ปัญหาความถูกต้องจึงเกิดตามมา ในทำนอง “สวยแต่รูป จุบไม่หอม” ทั้งนี้โดยมีเทคนิคเกี่ยวกับเลนส์บันทึกภาพเป็นตัวกระตุ้นให้ช่างภาพนำเสนอภาพที่สวยงาม แต่อาจทำให้เกิดการบิดเบือนการรับรู้สารสนเทศของผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ทัศนมิติของแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ขนาดของประธานภาพที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงอย่างมาก

ประเด็นดังกล่าวตอกย้ำทัศนนะของ Gombrich ที่เห็นว่าการสื่อสารด้วยภาพถ่ายมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานความถูกต้องเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับรู้ความลึกหรือทัศนมิติ และขนาด (size) ของสิ่งที่เราเห็นได้จากภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราคาดเดาขนาดจากองค์ประกอบของภาพ นอกจากนี้การเลือกมุมมองการเห็น (Point of view optics) ก็มีผลต่อข้อมูลสารสนเทศจากภาพ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการตีความมาตรฐานความถูกต้องของการบันทึกภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาพที่ถ่ายจากมุมสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เป็นการถ่ายภาพห่างจากตำแหน่งประธานภาพเกินกว่า 2,000 เมตร ผลการรับรู้ระยะทางในภาพไม่มีความแตกต่างกันระหว่างการบันทึกภาพผ่านเลนส์มุมกว้างและเลนส์มาตรฐาน ในขณะที่กรณีที่เป็นการถ่ายภาพห่างจากตำแหน่งประธานภาพไม่เกิน 300 เมตร ผลการรับรู้ระยะทางในภาพผ่านเลนส์มุมกว้างมีความคลาดเคลื่อนไปจากเลนส์มาตรฐานอย่างมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับทัศนนะของ Gombrich ที่ว่า มุมมองการ

เห็น อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อการรับรู้ภาพ รวมทั้งการประมาณระยะทาง และตำแหน่งของภาพ

ในอีกด้านหนึ่ง McLuhan (2006) เสนอว่าเทคโนโลยีของสื่อเป็นสิ่งช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ โดยสาระสำคัญของแนวคิดดังกล่าวคือแนวคิดเรื่อง "สื่อคือสาร (The medium is the message)" ซึ่งเน้นว่าการเปลี่ยนแปลงสื่อหรือเครื่องมือทางการสื่อสารจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากเนื้อหาที่เปลี่ยนไปจากการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเสมือนดาบสองคม กล่าวคือ แม้เทคนิคเลนส์บันทึกภาพจะช่วยขยายประสบการณ์การเห็นของมนุษย์ได้อย่างมาก แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น เทคนิคของเลนส์อาจสร้างการรับรู้ที่ไม่จริงหรือบิดเบือนได้อย่างมากเช่นกัน ดังนั้น ข่างภาพจึงควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของตนเอง เพื่อที่ภาพถ่ายจะยังคงสามารถให้การพึงพาสารสนเทศด้านภาพแก่ผู้รับสารได้

(2) แก่นจินตนาการของผู้รับสารที่มีต่อภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวแนวทะเล ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลของทัศนมิติของภาพถ่ายไม่มีผลต่อประเด็นจินตนาการของผู้รับสาร หรืออีกนัยหนึ่งเทคโนโลยีทางการบันทึกภาพมีความสำคัญน้อยกว่าตัวเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้รับสาร แก่นจินตนาการของผู้รับสารทั้ง 11 ประเด็น มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของZakia (2007) ที่ได้พบว่าจินตนาการที่เกิดจากการเชื่อมโยงความหมายของผู้รับสารที่มีต่อภาพเรือบนผืนน้ำไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ทิศทางและการเดินทาง 2) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3) การรำลึกถึงความสุขแต่หนหลัง (nostalgia) และ 4) ความสงบ (serenity) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า รูปสัญลักษณ์เกี่ยวกับเรือและทะเล ล้วนมีศักยภาพในการกระตุ้นจินตนาการของผู้คนได้ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าภาพเหล่านี้จะได้รับการบันทึกผ่านเลนส์มาตรฐานหรือเลนส์มุมกว้างข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความหมายในจินตนาการของผู้รับสารที่เสนอโดย Barthes (1999) ที่ชี้ให้เห็นว่าความหมายในระดับที่ 3 หรือความหมายในระดับจินตนาการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้รับสารและมีขอบเขตของ

ความหมายไม่มีที่สิ้นสุด โดยที่ผู้รับสารแต่ละคนล้วนสามารถสร้างความหมายในระดับจินตนาการได้ตามประสบการณ์ที่มีมาก่อน ทำให้การตอบสนองต่อรูปสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในภาพแตกต่างกัน ทำให้แก่นจินตนาการที่พบในการวิจัยนี้มีมากมาย แต่ก็สามารถหาลักษณะร่วมเป็นแก่นจินตนาการได้

ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาชีพทางการสื่อสาร

(1) นักสร้างสรรค์งานทางการสื่อสารด้วยภาพที่ต้องการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้าและบริการหรือการรณรงค์ที่เชื่อมโยงกับความสงบสุข ความมีเสรีภาพ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเดินทาง การฝ่าฟันอุปสรรค และการรำลึกถึงความสุขในหนหลัง อาจใช้ภาพแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าว

(2) ในการสร้างสรรค์งานทางการสื่อสารด้วยภาพ ควรคำนึงถึงความแตกต่างของประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการตีความเนื้อหาของภาพที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะทัศนมิติของภาพมีอิทธิพลน้อยกว่าประสบการณ์ที่ผู้รับสารมีต่อภาพนั้น ๆ

(3) สืบเนื่องจากภาพถ่ายผ่านเลนส์มุมกว้างมีผลต่อการรับรู้ทัศนมิติที่ลึกมากกว่าการถ่ายภาพผ่านเลนส์ที่มีทางยาวโฟกัสสูง ทำให้ผู้รับสารรับรู้ทัศนมิติหรือระยะทางในภาพมากกว่าความเป็นจริง ดังนั้นนักวิชาชีพทางการสื่อสาร ควรระมัดระวังการใช้ภาพในลักษณะดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายเชิงสารคดีภาพโฆษณาอาคารสถานที่ต่างๆ เพราะภาพมีผลต่อการบิดเบือนการรับรู้ทัศนมิติได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนมิติของผู้รับสารที่มีต่อภาพถ่ายผ่านเลนส์มุมกว้างครั้งนี้เป็นการศึกษาในบริบทของภาพถ่ายสารคดีเชิงท่องเที่ยวทางทะเล ในขณะที่ประเด็นที่เกี่ยวกับการรับรู้ทัศนมิติและขนาดของวัตถุต่าง ๆ ในภาพนั้น ยังสามารถพบได้ในงานโฆษณา เช่น งานโฆษณาสิ่งหาริมทรัพย์ โรงแรมต่าง ๆ ซึ่งมักมีการนำเสนอภาพผ่านเลนส์มุมกว้างที่สื่อการรับรู้ทัศนมิติที่เกินจริง ดังนั้น ผู้ที่สนใจอาจศึกษาการรับรู้ทัศนมิติของผู้รับสารที่มีต่องานดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กิตติคุณ มาโนชนกุล. การรับรู้ทัศนมิติและแก่นจินตนาการของผู้รับสารผ่าน
ภาพถ่ายเชิงสารคดีท่องเที่ยวทะเลอันดามัน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2551.
กฤษณ์ ทองเลิศ. “ความจริงสัมพันธ์ของภาพถ่ายเชิงสารคดีในนิตยสารท่องเที่ยว
ไทย”. นิตยสารปริทัศน์ .ปีที่ 13 (1) กรกฎาคม-ธันวาคม 2552,
น.120-135. ราชบัณฑิตยสถาน.ศัพท์บัญญัติวิชาถ่ายภาพฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2530
เสรี วังสีไพจิตร. อะเมซิ่งทะเลไทย. กรุงเทพมหานคร: Focus 1 international
Resources, 2542.
สมาน เฉตระการ. การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง,
2548.
Barthes Roland. “ The third meaning” . in Image Music Text. trans. Stephen
Heath. New York: Hill and Wang,pp. 44 — 68, 1999.
Brian Horton. Guide to photojournalism. New York: McGraw-Hill, 2001.
Gombrich,E.H. “Standards of Truth : The Arrested Image and the Moving
Eye” in W.J.T.
Mitchell. The Language of Image. Chicago : The University of
Chicago Press, 1980. pp. 181-217.
Jakobson, Roman. Language in Literature. London: The Belknap Press of
Harvard University Press, 1987.
McLuhan Marshall. Understanding Media The extensions of man. London:
Rutledge, 2006.
Newton, Julianne H. The Burden of visual truth The role of photojournalism in
mediating reality. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, 2001.

Lister Martin. "Photography in the age of electronic imaging". In Liz Wells
(ed.)

Photography : A Critical Introduction. New York: Rutledge. pp.249-291, 1997.

Rose, Gillian. Visual methodologies An introduction to the interpretation of
visual materials. London : Sage, 2003.

Zakia Richard D. Perception and Imaging Photography- A way of seeing.
Focal Press. Oxford, 2007.
